

Пономаренко Алла Василівна,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-6271-4485

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ ДОКАЗІВ НЕДОПУСТИМИМИ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ КРАЇН ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ

У статті викладені результати правового аналізу кримінально-процесуального законодавства деяких країн пострадянського простору щодо порядку визнання доказів недопустимими. На підставі отриманих результатів надані пропозиції щодо впровадження позитивного зарубіжного досвіду в національне законодавство України. Запропоновано удосконалити процесуальні норми щодо розширення кола суб'єктів, які мають право визнавати докази недопустимими, а також передбачити порядок визнання доказів недопустимими на стадії досудового розслідування. Вказується на необхідність визначення переліку умов, за яких доказ визнається недопустимим.

Ключові слова: недопустимі докази, доказування, суд, слідчий, клопотання сторін.

Одним із етапів адаптації вітчизняного законодавства до міжнародних стандартів стало суттєве оновлення у 2012 році Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), внаслідок чого було змінено, зокрема, підходи до розуміння доказів і процесу доказування у кримінальному провадженні, зокрема до порядку визнання доказів недопустимими. Дослідження цих новел дозволяє стверджувати про наявність труднощів при їх тлумаченні та застосуванні через недосконалість та колізійність окремих приписів процесуального закону. Зокрема, неврегульованим залишається питання щодо того, чи є будь-яке порушення чинного кримінального процесуального законодавства, допущене під час збирання доказів, безумовною підставою для визнання доказів недопустимими. Крім того, невизначено, у яких випадках суд із власної ініціативи може визнавати докази недопустимими, і до якого моменту може бути заявлене клопотання про визнання доказів недопустимими у суді. В окремих випадках це призводить до зміни кваліфікації кримінального правопорушення, прийняття незаконних рішень, порушення прав і свобод громадян, покарання невинуватого або необґрунтоване виправдання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

У зв'язку з цим виникла необхідність опрацювання позитивного зарубіжного досвіду врегулювання зазначених питань. Наразі науковий та практичний інтерес

становить дослідження кримінального процесуального законодавства та правозастосовної практики окремих країн пострадянського простору, які мають подібні до України правові традиції формування та розвитку кримінально-процесуальних правовідносин.

Вивченням зарубіжного досвіду визнання доказів недопустимими у кримінальному процесі займалися українські процесуалісти: Н.М. Басай, Н.О. Гаврилюк, І.В. Грицюк, О.С. Осетрова, О.В. Руда та ін. На пострадянському просторі проблема процесуального порядку і правових наслідків визнання доказів недопустимими стала предметом дисертаційних та монографічних досліджень російських процесуалістів: Є.А. Брагіна, М.А. Верещагіна, А.А. Зубарева, К.Б. Калиновского, Ю.А. Кожевникової, В.В. Терехіна, К.І. Сутягіна та ін.

Незважаючи на внесок зазначених науковців у дослідження цієї проблематики, нині залишається невирішеною низка важливих теоретичних і практичних проблем щодо процесуального порядку визнання доказів недопустимими, що зумовлює необхідність вивчення законодавства окремих країн пострадянського простору з метою пошуку ефективних правових механізмів визнання доказів недопустимими для їх подальшої імплементації у національне законодавство України.

Мета статті полягає у вивченні положень кримінального процесуального законодавства окремих країн пострадянського простору з питань визнання доказів недопустимими та визначенні перспектив удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України.

Звернення до зарубіжного кримінального процесуального законодавства свідчить, що у пострадянських країнах порядок визнання доказів недопустимими має певні особливості, які є відображенням рівня розвитку їх правової системи.

Відповідно до положень статті 95 Кримінально-процесуального кодексу Республіки Молдова (далі – КПК РМ), допустимими є переконливі та корисні докази, які відносяться до справи та отримані відповідно з цим кодексом [1]. Відмінністю КПК України від КПК РМ є те, що в положеннях частини першої статті 94 КПК РМ визначено перелік умов, за яких докази визнаються недопустимими і такими, що не мають юридичної сили. На переконання Р. Чеботарьова, недопустимі докази чітко визначені у КПК РМ, а їх перелік є вичерпним [2]. Натомість у кримінальному процесуальному законодавстві України відсутній деталізований перелік умов, за яких доказ визнається недопустимим.

У КПК РМ, як і в КПК України, визначено процесуальний порядок визнання доказів недопустимими у випадках: погрози або застосування насильства чи інших заходів примусу до особи; порушення прав і свобод людини; порушення права особи на захист; отримання доказу з джерела, перевірити яке неможливо в судовому засіданні; отримання доказу з істотним порушенням вимог КПК. На відміну від кримінального процесуального законодавства України, КПК РМ передбачає вирішення питання недопустимості доказів на стадії досудового розслідування. Згідно з частиною 2 статті 95 КПК РМ питання недопустимості доказів вирішує не лише суд, а й орган кримінального переслідування. Підставою для їх вирішення є клопотання сторін або власна ініціатива суду. У випадку, якщо при отриманні доказів були дотримані вимоги КПК, обґрунтування

недопустимості доказів покладається на сторону, яка оспорує їх допустимість [1].

Особливістю молдовського кримінально-процесуального законодавства є те, що в ньому закріплено визначення істотних порушень при отриманні доказів, що дозволяє однозначно і чітко оцінювати недопустимість доказів. Також позитивною є категоричність позиції законодавця щодо подачі до суду лише допустимих доказів.

Має законодавче закріплення інститут недопустимості доказів і в КПК Республіки Естонії. Згідно зі статтею 61 Кримінально-процесуального кодексу Республіки Естонія (далі – КПК РЕ) передбачено, що оцінку доказів у їх сукупності за внутрішнім переконанням, як і в КПК України, здійснює суд. Жоден із доказів не має наперед встановленою сили (частина 1 статті 61 КПК РЕ) [3]. У статті 15 КПК РЕ визначено, що рішення повітового суду, який є місцевим судом, мають ґрунтуватися лише на доказах, які надані під час судового розгляду, безпосередньо досліджені судом і внесені до протоколу. Рішення ж окружного суду, який є апеляційним, мають ґрунтуватися на доказах, які: 1) були надані під час судового розгляду в окружному суді, безпосередньо досліджені судом і внесені до протоколу; 2) були безпосередньо досліджені повітовим судом і оголошені під час апеляційного провадження [3]. Із зазначеного вбачається, що спільними рисами КПК РЕ та КПК України є те, що вирішення питання про допустимість чи недопустимість доказів покладається саме на суд.

При розгляді кримінальної справи суд враховує обставини визнані ним доведеними або загальновідомими (стаття 60 КПК РЕ). При цьому загальновідомою суд може визнати таку обставину, про яку може бути отримана достовірна інформація із джерел, які виходять за межі кримінально-процесуальних.

Згідно зі статтею 286-1 КПК РЕ, суд приймає та створює сукупність лише тих доказів, які мають значення у кримінальній справі. У частині другій вказаної статті визначено, що суд може відмовитися від прийняття доказу і повернути його, або відмовитися від сукупності доказів додатково до положень, передбачених у частині 1 цієї статті, зокрема якщо: 1) доказ недоступний передусім, якщо невідомі дані свідка або місцезнаходження документа, а також, якщо важливість документа не відповідає затратам часу на отримання доступу до доказу, або іншим труднощам, пов'язаним із цим; 2) докази не перераховані ані в обвинувальному акті, ані в акті захисту, і сторона судочинства (прокуратура, обвинувачений і його захисник, а також потерпілий і цивільний відповідач) не вказала істотні причини, через які вона не могла подати клопотання раніше; 3) не обґрунтована необхідність подання та збирання доказів. Про відмову у прийнятті доказу або сукупності доказів суд виносить постанову, яка заноситься до протоколу судового засідання [3].

У Кримінально-процесуальному кодексі Республіки Туркменістан (далі – КПК РТ) також регламентовано інститут недопустимості доказів. Відмовившись від пострадянського формалізму у доказуванні, туркменістанський законодавець обрав законодавчий підхід до визнання доказів, притаманний більшості західним правовим системам. Згідно з частиною 1 статті 125 КПК РТ фактичні дані визнаються недопустимими доказами у разі їх отримання з порушеннями вимог

КПК, а також у разі позбавлення або обмеження гарантованих законом прав учасників процесу; порушення інших правил кримінального процесу при розслідуванні або під час судового розгляду справи, що вплинуло або могло вплинути на достовірність отриманих фактичних даних [4].

Варто зазначити, що в КПК РТ, як і в КПК Республіки Молдова, визначено перелік випадків, за яких докази визнаються недопустимими. При цьому, на думку авторів коментаря до КПК РТ, якщо закон передбачає засоби і способи, за допомогою яких можна нейтралізувати наслідки порушення окремих його приписів, довівши, що вони не вплинули на дотримання принципів кримінального судочинства, то при успішному їх застосуванні вже не можна стверджувати, що такий доказ використано для доказування всупереч закону [5, с. 173]. Особливістю КПК РТ слід визнати положення частини 5 статті 125 КПК РТ, відповідно до якої фактичні дані, отримані з процесуальними порушеннями, можуть бути використані як докази факту відповідних порушень і винуватості осіб, які їх допустили. На нашу думку, така законодавча новація підвищує роль інституту недопустимості доказів та позитивно впливає на якість доказів і розслідування в цілому. У зв'язку з цим, вважаємо доцільним впровадити зазначену норму до КПК України.

Також позитивним аспектом у доказовому праві Республіки Туркменістан слід визнати те, що беручи за основу принцип змагальності і відповідну йому двоелементну структуру судового слідства, туркменістанський законодавець передбачив активну роль суду (принцип матеріальної істини), внаслідок чого з'являється додатковий етап судового слідства, який стає трьохелементним, а саме: доказування з боку обвинувачення – доказування з боку захисту – дослідження доказів за ініціативою суду [5, с. 28]. Відтак туркменістанське законодавство на відміну від українського містить чітку позицію щодо ініціювання судом дослідження доказів. Натомість у КПК України питання щодо того, чи може суд бути ініціатором визнання доказів недопустимими, залишається невирішеним, унаслідок чого в юридичній доктрині виникають певні дискусії.

Так, в науково-практичному коментарі до Кримінального процесуального кодексу України за загальною редакцією В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила зазначено, що ініціатива в поданні клопотання про визнання доказів недопустимими належить сторонам та потерпілому під час судового розгляду [6, с. 239]. Проте, на думку М.І. Шевчука, суд може і повинен визнавати докази недопустимими з власної ініціативи як у випадку виявлення очевидної недопустимості доказу, так і у разі, коли докази отримані з порушенням передбаченого кримінальним процесуальним законом порядку, яке хоч і не характеризується такою ознакою, як “очевидна недопустимість”, проте це порушення спричинило появу обґрунтованих сумнівів у достовірності фактичних даних, отриманих у результаті проведення процесуальних дій [7, с. 212–213]. Ми підтримуємо позицію тих вчених-процесуалістів, які вважають, що суд має проявляти активність у вирішенні питання про недопустимість доказів як за власною ініціативою, так і за ініціативою сторін кримінального провадження, яка проявляється у формі клопотання.

У Республіці Узбекистан особлива увага приділяється реформуванню судово-правової системи країни відповідно до сучасних демократичних стандартів. У 2018 році Кримінально-процесуальний кодекс Республіки Узбекистан (далі –

КПК РУ) доповнено статтею 95-1, в якій закріплені правила недопустимості доказів. Відповідно до частини 2 зазначеної статті, недопустимість використання фактичних даних як доказів встановлюється посадовою особою органу, що здійснює дослідчу перевірку, дізнавачем, слідчим, прокурором або судом за власною ініціативою або за клопотанням учасників. При вирішенні питання про недопустимість доказів вказані суб'єкти зобов'язані в кожному випадку з'ясувати, в чому конкретно виразилося допущене порушення, і прийняти мотивоване рішення [8].

У постанові Пленуму Верховного Суду Республіки Узбекистан “Про деякі питання застосування норм кримінально-процесуального закону про допустимість доказів” визначено умови допустимості доказів та вказується, що будь-який відступ дізнавача, слідчого, прокурора і суду від точного виконання і дотримання норм закону, що регламентують загальні умови доказування, тягне за собою визнання доказів недопустимими, отриманих таким шляхом. Відповідно до положень зазначеної постанови, доказ, отриманий з порушенням закону, визнається недопустимим дізнавачем, слідчим, прокурором і судом [9].

Варто звернути увагу, що клопотання про визнання доказу недопустимим може бути заявлено підозрюваним, обвинуваченим, підсудним, його захисником чи законним представником, а також потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем, їх представниками на будь-якій стадії досудового провадження і в судовому засіданні. Постанова дізнавача, слідчого про відмову в задоволенні клопотання про визнання доказу недопустимим може бути оскаржена заявником прокурору в термін до двох діб з моменту ознайомлення з цією постановою (стаття 377 КПК). При визнанні доказу, отриманого з порушенням закону, недопустимим, дізнавач, слідчий, прокурор на стадії досудового провадження (глава 46 КПК РУ), а суд першої інстанції в ході судового слідства має винести постанову про виключення його з сукупності доказів із зазначенням мотивів такого рішення. При виникненні питання про допустимість доказів у нарадчій кімнаті суду, визнаючи доказ недопустимим, в описовій частині вироку вказує про виключення його з сукупності доказів із наведенням мотивів прийняття такого рішення [9].

Проаналізувавши кримінально-процесуальне законодавство Республіки Узбекистан, слід зазначити, що правове регулювання інституту недопустимості доказів у кримінальному процесі цієї держави проти кримінального процесуального законодавства України детальніше регламентоване. Перевагою КПК РУ є законодавче закріплення умов та порядку визнання доказів недопустимими.

Відповідно до кримінально-процесуального законодавства Російської Федерації визнавати докази недопустимими мають право: суд, прокурор, слідчий, дізнавач. Вирішення даного питання здійснюється як на стадії досудового розслідування, так і на стадії судового провадження. На стадії досудового провадження законодавець передбачає два порядки визнання доказів недопустимими, а саме: 1) за клопотанням підозрюваного обвинуваченого; 2) за власною ініціативою (частина 3 статті 88 КПК РФ) [10].

Російські науковці В.М. Биков та Т.Ю. Ситнікова звертають увагу на те, що законодавець, вказавши у частині 3 статті 88 КПК РФ на можливість визнання прокурором, слідчим, дізнавачем доказів недопустимими лише за клопотанням підозрюваного, обвинуваченого, необґрунтовано обмежив право інших осіб клопотати про визнання доказів недопустимими [11, с. 147]. Натомість на стадії судового провадження статтею 235 КПК РФ визначено право сторін заявляти клопотання про виключення будь-якого доказу з переліку доказів. Отже, слушною

є думка зазначених науковців про те, що на стадії досудового розслідування, порівнюючи зі стадією судового провадження, необґрунтовано обмежуються права учасників кримінального процесу подавати клопотання про виключення доказів із матеріалів кримінальної справи.

Відповідно до частини 3 статті 88 КПК РФ прокурор, слідчий, дізнавач вправі визнати доказ недопустимим за власною ініціативою. Встановивши, що доказ отримано з порушенням кримінально-процесуального закону, слідчий, дізнавач мають вжити заходів щодо усунення допущених порушень.

На стадії судового провадження суд має право визнати доказ недопустимим за клопотанням сторін або за власною ініціативою в порядку, встановленому статтями 234 і 235 КПК РФ. Вирішуючи питання про те, чи є доказ у кримінальній справі недопустимим, суд повинен у кожному випадку з'ясувати, в чому конкретно виразилося допущене порушення.

Згідно з пунктом 13 постанови Пленуму Верховного Суду Російської Федерації “Про практику застосування законодавства при розгляді кримінальних справ у суді першої інстанції (загальний порядок судочинства)”, докази визнаються недопустимими, зокрема, якщо були допущені істотні порушення встановленого кримінально-процесуальним законодавством порядку їх збирання і закріплення, а також якщо збирання і закріплення доказів здійснено неналежною особою чи органом або в результаті дій, не передбачених процесуальними нормами [12].

Аналізуючи зазначені положення, Н. Гаспарян звертає увагу на те, що у них відсутні критерії відмежування істотних правопорушень від звичайних, що надає суду право на власний розсуд вирішувати це питання [13]. Крім того, Пленум Верховного Суду Російської Федерації пропонує судам на власний розсуд вирішувати питання, які не визначені в частині 2 статті 256 КПК РФ, зокрема ті, що стосуються визнання доказів недопустимими як у нарадчій кімнаті, так і в судовому засіданні. Така ситуація, на думку Н. Гаспаряна, сприяє тому, що судді навіть у складних випадках під час ухвалення судового рішення можуть не виходити до нарадчої кімнати, а експромтом оголошувати мотивовану постанову. З цього приводу автор зауважує, що навіть самі геніальні судді, вислухавши об'ємне клопотання, не здатні відразу розібратися, чи воно є обґрунтованим чи ні, і експромтом оголосити мотивовану постанову [13]. Враховуючи те, що клопотання сторін про виключення доказів, як правило, об'ємні і можуть містити перелік процесуальних правопорушень на десятках аркушів, що вимагають ретельної перевірки з урахуванням не тільки норм КПК РФ та інших законів, а й судової практики, вбачається доцільним вирішувати питання про допустимість доказів у нарадчій кімнаті під час ухвалення підсумкового судового рішення.

Отже, на відміну від КПК України, КПК РФ передбачає вирішення питання недопустимості доказів як на стадії досудового провадження, так і на стадії судового провадження. Право визнавати докази недопустимими належить не лише суду, а й прокурору, слідчому, дізнавачу. Під час досудового розслідування підставою для їх вирішення є клопотання підозрюваного, обвинуваченого або власна ініціатива. При вирішенні питання у судовому засіданні підставою для визнання доказу недопустимим є клопотання сторін або власна ініціатива суду.

Таким чином, на підставі викладеного можна зробити висновок про те, що у молдавському, естонському, туркменістанському, узбекистанському, російському кримінально-процесуальному законодавстві інститут недопустимості доказів досить розроблений. При цьому, на наше переконання, окремі положення зарубіжного

законодавства доцільно імплементувати у кримінальне процесуальне законодавство України, зокрема щодо: права вирішувати питання про недопустимість доказів на стадії досудового слідства (Республіка Молдова, Республіка Узбекистан, Російська Федерація); використання фактичних даних, отриманих з процесуальними порушеннями, як доказів факту відповідних порушень і винуватості осіб, які їх допустили (Республіка Туркменістан); надання права прокурору, слідчому визнавати докази недопустимим за власною ініціативою (Російська Федерація); визначення переліку умов, за яких доказ визнається недопустимим (Республіка Узбекистан, Республіка Молдова).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова. URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30397729 (дата звернення: 12.04.2020).
2. *Чеботарев Р.А.* Институт доказательств в уголовно-процессуальном законодательстве Республики Молдова. URL: <https://moluch.ru/archive/213/51989/> (дата звернення: 12.04.2020).
3. Уголовно-процессуальный кодекс Эстонской Республики: принят 12.02.2003 URL: <https://v1.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused/%D0%A3%D0%93%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%92%D0%9D%D0%9E%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A6%D0%95%D0%A1%D0%A1%D0%A3%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%AB%D0%99%20%D0%9A%D0%9E%D0%94%D0%95%D0%9A%D0%A1%2007.05.2020.pdf> (дата звернення: 12.04.2020).
4. Уголовно-процессуальный кодекс Туркменистана: принят 18.04.2009; с изм. и доп. по сост. на 30.11.2019. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31344376#pos=6;-106 (дата звернення: 12.04.2020).
5. Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Туркменистана. Постатейный / под общ. ред. проф. А.В. Смирнова. 2011. 656 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/4/b/89898.pdf> (дата звернення: 12.04.2020).
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ.комент. / за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.
7. *Шевчук М.І.* Визнання доказів недопустимими: право суду чи його обов'язок? Права і суспільство. 2017. № 4. Ч. 2. С. 207–213.
8. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Узбекистан, утвержд. законом РУз от 22.09.1994 г. № 2013-XII, с изменениями в соответствии с Законом РУз от 04.03.2019 № ЗРУ-526 URL: http://fmc.uz/legisl.php?id=k_ug_pr (дата звернення: 20.05.2020)
9. О некоторых вопросах применения норм уголовно-процессуального закона о допустимости доказательств: постановление Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 24.08.2018 № 24 URL: <https://lex.uz/docs/3896598> (дата звернення: 20.05.2020).
10. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации: принят 18 декабря 2001 р. № 174-ФЗ; в ред. от 3 апреля 2017 г. Консультант Плюс: [сайт]. URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/ (дата звернення: 21.04.2020).
11. *Быков В.М., Ситникова Т.Ю.* Основания и процессуальный порядок признания доказательств недопустимыми по УПК РФ. Правоведение. 2004. № 5. С. 142–150.
12. О практике применения законодательства при рассмотрении уголовных дел в суде первой инстанции (общий порядок судопроизводства): постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 19 декаб. 2017 г. № 51 г. Москва URL: <https://rg.ru/2017/12/29/postanovlenie-dok.html> (дата звернення: 20.05.2020).
13. *Гаспарян Н.* Почему допустимы недопустимые доказательства? URL: <https://www.advgazeta.ru/mneniya/pochemu-dopustimy-nedopustimye-dokazatelstva/> (дата звернення: 23.04.2020).

REFERENCES

1. Uholovno-protsessualnyi kodeks Respublyky Moldova. Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova. URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30397729 (Date of Application: 12.04.2020) [in Russian].

2. *Chebotarev, R.A.* Instytut dokazatelstv v uholovno-protsessualnom zakonodatelstve Respublyky Moldova. “The Institution of Evidence in the Criminal Procedure Law of the Republic of Moldova”. URL: <https://moluch.ru/archive/213/51989/> (Date of Application: 12.04.2020) [in Russian].

3. Code of Criminal Procedure of the Republic of Estonia: adopted on 12.02.2003. URL: https://v1.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused_2007.05.2020.pdf (Date of Application: 12.04.2020) [in Russian].

4. The Criminal Procedure Code of Turkmenistan: adopted on 18.04.2009; with rev. and add. by comp. on 30.11.2019. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31344376#pos=6;-106 (Date of Application: 12.04.2020) [in Russian].

5. Kommentaryi k Uholovno-protsessualnomu kodeksu Turkmenystana. Postateinyi. Commentary on the Criminal Procedure Code of Turkmenistan. Itemized / under total. ed. prof. A.V. Smirnov. 2011. 656 p. (Date of Application: 12.04.2020) [in Russian].

6. Criminal Procedure Code of Ukraine: scientific-practical comment. / ed. V.H. Honcharenko, V.T. Nor, M.Ye. Shumylo. Kyiv: Justinian, 2012. 1224 p. [in Ukrainian].

7. *Shevchuk, M.I.* (2017) Vyznannia dokaziv nedopustymymy: pravo sudu chy yoho oboviazok? “Declaring of Evidence Inadmissible Ones: Right of the Court or its Duty?” Rights and Society 4. Part 2, 207–213 [in Ukrainian].

8. The Criminal Procedure Code of the Republic of Uzbekistan, approved by Law of the Republic of Uzbekistan dated 22.09.1994 No 2013-XII, as amended in accordance with the Law of the Republic of Uzbekistan dated 04.03.2019 No ZRU-526 URL: http://fmc.uz/legisl.php?id=k_ug_pr (Date of Application: 20.05.2020) [in Russian].

9. On Several Issues of the Application of the Norms of the Criminal Procedural Law on the Admissibility of Evidence: Resolution of the Plenum of the Supreme Court of the Republic of Uzbekistan dated 24.08.2018 No 24. URL: <https://lex.uz/docs/3896598> (Date of Application: 20.05.2020) [in Russian].

10. Criminal Procedure Code of the Russian Federation: adopted on December 18, 2001. No. 174-FZ; in edit. from April 3, 2017 Consultant Plus: [website]. URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/ (Date of Application: 21.04.2020) [in Russian].

11. *Bykov, V.M., Sytnykova, T.Yu.* (2004) Osnovaniya y protsessualnyi poriadok pryznaniya dokazatelstv nedopustymymi po UPK RF. “Grounds and Procedure for Recognizing Evidence as Inadmissible under the Code of Criminal Procedure of the Russian Federation”. Jurisprudence 5, 142–150 [in Russian].

12. On the practice of applying legislation when considering criminal cases in the court of first instance (general procedure for legal proceedings): Resolution of the Plenum of the Supreme Court of the Russian Federation of December 19, 2017 No. 51 Moscow. URL: <https://rg.ru/2017/12/29/postanovlenie-dok.html> (Date of Application: 20.05.2020) [in Russian].

13. *Hasparian, N.* Pochemu dopustymy nedopustymyie dokazatelstva? Why is inadmissible evidence admissible? URL: <https://www.advgazeta.ru/mneniya/pochemu-dopustimy-nedopustimyie-dokazatelstva/> (Date of Application: 23.04.2020) [in Russian].

UDC 343.132

Ponomarenko Alla,
Candidate of Juridical Sciences, senior researcher,
Leading Researcher of the
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-6271-4485

PROCEDURE FOR RECOGNITION OF EVIDENCE INADMISSIBLE UNDER CRIMINAL PROCEDURAL LEGISLATION OF POST-SOVIET COUNTRIES

With the update in 2012 of the Criminal Procedure Code of Ukraine (hereinafter – the CPC of Ukraine), the approaches to the understanding of evidence and the

© Ponomarenko Alla, 2020

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2020.2\(48\).25](https://doi.org/10.36486/np.2020.2(48).25)

Issue 2(48) 2020

<http://naukaipravohorona.com/>

process of proof in criminal proceedings were changed, including the procedure for declaring evidence inadmissible. The study of these novels gives grounds to assert the existence of difficulties in their interpretation and application due to the imperfection and conflict of certain provisions of procedural law. In particular, the question of whether any violations of the current criminal procedure legislation committed during the collection of evidence entail the recognition of evidence as inadmissible remains unresolved; in which cases the court on its own initiative may declare the evidence inadmissible; to what stage of the trial a request for recognition of evidence as inadmissible may be filed; etc. In this regard, there is a need to develop a positive foreign experience in resolving these issues.

Paper presents the results of the legal analysis of the criminal procedure legislation of some post-Soviet countries on the procedure for declaring evidence inadmissible. The author draws the following conclusions: 1) in contrast to the CPC of Ukraine, the CPC of Moldova, the Republic of Uzbekistan, the Russian Federation provides for resolving the issue of inadmissibility of evidence at the stage of pre-trial proceedings and at the stage of court proceedings; 2) common features of the CPC of the Republic of Estonia and the CPC of Ukraine are that the decision on the admissibility or inadmissibility of evidence is entrusted only to the court; 3) the peculiarity of the CPC of the Republic of Turkmenistan should be the provisions of Part 5 of Article 125 of the CPC of the Republic of Tatarstan, according to which factual data obtained with procedural violations can be used as evidence of relevant violations and guilt of persons who committed them; 4) the advantage of the CPC of the Republic of Uzbekistan and the CPC of Moldova is the legislative consolidation of the conditions and procedure for declaring evidence inadmissible.

Keywords: inadmissible evidence, proof, court, investigator, petition of the parties.

Отримано 10.06.2020